

Pædagogisk læreplan for Nørrevang Børnehus 2021.

Nørrevang Børnehus

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Om skabelonen

Denne skabelon henvender sig til jer, som er ledere og pædagogisk personale i dagtilbud. Formålet med skabelonen er at inspirere og understøtte udarbejdelsen af jeres lokale pædagogiske læreplan.

Den grundlæggende ramme for udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven med tilhørende bekendtgørelse, der er omsat i Børne- og Socialministeriets publikation [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, 2018](#). Det er hensigten, at I skal bruge publikationen, når I arbejder med skabelonen.

Skabelonen indeholder alle de lovmæssige krav til at udarbejde den pædagogiske læreplan. Samtidig understøtter skabelonen jeres overvejelser vedrørende den løbende dokumentation og evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan.

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for det pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, hvor legen er grundlæggende, og børneperspektivet er tydeligt. Jeres konkrete læreplan giver jer en ramme til at arbejde systematisk med at planlægge, følge op på og videreudvikle kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø i jeres dagtilbud i forhold til jeres børnegruppe.

Inden for de krav, der følger af dagtilbudsloven, er det op til jer at beslutte, hvordan I konkret vil arbejde med den pædagogiske læreplan. Jeres læreplan skal være et dynamisk og meningsfuldt dokument, som peger fremad, og som I kan bruge aktivt i den løbende udvikling af den pædagogiske kvalitet og jeres pædagogiske praksis.

[Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#)

Brug af skabelonen

Når I udfylder skabelonen, skal I klikke på *skrivefeltet*. I kan fremhæve tekster og indsætte billeder.

I kan slette denne side ved at markere teksten og billedet og trykke *delete*. I kan også slette den sidste side, hvis I ønsker det.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Nørrevang Børnehus

Nørrevang 4

6200 Aabenraa

Tlf hovednummer og omstilling til Leoparderne: 73 76 87 33

Mobil Leoparderne: 21 73 07 21

Mobil Krudtugler: 20 56 68 91

Mobil Ugleunger: 24 66 58 48

Email: noerrevang-boernehus@aabenraa.dk

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold. Det kan for eksempel være børnegruppens sammensætning og forskellige forudsætninger, de fysiske rammer, geografisk placering og andre ting, der har betydning for vores pædagogiske arbejde.

Vi er en integreret institution beliggende i den nordlige ende af Aabenraa by. Institutionen er opdelt i 3 børnegrupper. Leopard 3-6 år (22 børn), Krudtugler 2-3 år (12 børn) og Ugleunger 0-2 år (12 børn).

Ansatte:

1 Leder	18,5 t	Fælles leder med Aabenraa Børnehus
1 Souschef	37 t.	
1 pædagog	32,5 t	
1 pædagog	34 t	
1 pædagog	31 t	
1 pædagog	36,5 t	
1 pædagog	22,5 t	
1 pædagog	32 t	
1 pædagog	32 t	
1 PAU	34 t	
1 medhjælper	37 t	
1 medhjælper	37 t	
1 medhjælper	35 t	
1 medhjælper	34 t	
1 økonoma	30 t	

Nørrevang Børnehus er en selvejende daginstitution, der er drevet af Foreningen De Danske Børneinstitutioner (FDDB). Forældre i Nørrevang Børnehus vælger en institutionsbestyrelse, som varetager forældrenes interesser.

Vi har fået tilført ekstra midler, som bliver brugt på pædagogtimer i vuggestuegrupperne til og med 2022.

Åbningstider pr. 1/4 - 2020:

Mandag-torsdag 6:30 - 16:30

Fredag 6:30 - 15:30

Der er mulighed for at søge om udvidet morgen åbning.

Børnehuset er beliggende i et roligt kvarter med nem adgang til grønne områder. Der er tre stuer i huset hvor 2 af dem har et tilhørende tumlerum. Imellem to af stuerne er der en foldevæg så der er mulighed for at slå stuerne sammen ved større aktiviteter eller events. Leoparderne har et legerum tilknyttet og krudtuglerne har et musikrum tilknyttet. Alle stuer har mulighed for at bruge disse rum. Vi har en stor legeplads, der fordeler sig hele vejen rundt om huset. Foran huset er der gynge areal og legetårn. Bag ved huset er der rutsjebane

og en aflukket legeplads for de mindste. Vi har udover dette et skur med cykler og mooncars til fri afbenyttelse. Vi får én gang årligt besøg af vores legeplads inspektør som gennemgår legepladsen for fejl og mangler samt besøg af Boos som gennemgår og reparerer vores cykler.

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- **Børnesyn**

Hvert barn er et selvstændigt væsen, som har krav på at blive behandlet med respekt og indlevelse. Børnenes nysgerrighed og interesser skal inddrages i hverdagen, så nogle aktiviteter kan blive børneinitierede. Det betyder at de skal høres og have en demokratisk stemme i deres dagligdag.

- **Dannelse og børneperspektiv**

Børnene skal have indflydelse på udformningen af aktiviteterne i dagligdagen. Som beskrevet ved børnesyn, skal de have en demokratisk stemme og høres uanset køn, kultur m.m. Der skal være dannelse og ligestilling i forhold til det demokratiske samfund de vokser op i.

- **Leg**

Leg skal være en gennemgående del af dagtilbuddet. Vi skal motivere til leg og dette skal være en stor del af hverdagen om det er voksenplanlagte lege, børneinitierede lege eller spontane lege. Vi skal udvikle legerelationer, motivere til nye lege, guide og igangsætte og hjælpe børnene med relationer og fællesskaber igennem legene. Legene skal udvikle børnenes sociale kompetencer, sprog, motorik, fantasi, selvværd og identitet.

- **Læring**

Vi skal udfordre børnene i deres leg, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen. Læring sker hele dagen om vi er på legeplads, i samling, på puslebordet eller i garderoben. Motivation er en stor faktor i forhold til læring og vi skal derfor hele dagen være bevidst om den læring vi giver børnene. Vi skal have fokus på kropslig, følelsesmæssig, social og kognitiv udvikling.

- **Børnefællesskaber**

Vi skal styrke børnenes sociale kompetencer og støtte og skabe nye fællesskaber. Al leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber og er derfor essentielt arbejdsområde for pædagogerne.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig.

De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Vi er meget bevidste om sammenhængen mellem de 5 centrale elementer. De styrkede lærerplaner er en fast del på vores personalemøder, hvor vi drøfter og deler viden og oplevelser. Vi stiller os selv opgaver hver gang, som så bliver evalueret på næste personale møde. Opgaverne behøver ikke at være de samme i hele huset, men kan være skræddersyet en bestemt stues behov og situation. Arbejdet kan også indeholde andre emner som forældresamarbejde og børn i udsatte positioner f.eks.

Ved at vi har indført en evalueringskultur i huset, kommer der også progressivitet i arbejdet. Vi får samlet op, videreudviklet og sat status på, hvor langt vi er i processerne. Vi bliver mere bevidste om begreberne i de 5 elementer og finder nye måder at arbejde med dem på. Dette gør at vi bliver bedre til at se det enkelte barn og dets interesser, udviklingszone, adfærd og personlighed. Vi bruger samtidig møderne som en form for supervision hvis der er processer man er gået lidt i stå med.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Vi er meget bevidste om at læring foregår hele dagen. Ikke alt skal være planlagt. Læring sker også spontant i løbet af dagen. Vi er opmærksomme på børnenes udviklingszone og arbejder med børnene på det stadie de er. f.eks. at lære farverne er en god ting, men hvis barnet ikke er klar til at kunne lære dette, skal vi være opmærksomme på at møde barnet i nærmeste udviklingszone.

Vi arbejder meget med fællesskaber i små og store grupper. Støtter børnene i deres lege, hjælper med konflikter og guider og åbner for nye muligheder i legen. Børn er meget forskellige og derfor skal vores tilgang til det enkelte barn og skræddersyes for at imødekomme barnets behov og niveau for læring. Meget leg opstår ved børneinitiativer men vi har også planlagte aktiviteter og lege, hvor vi prøver, at imødekomme så stor en del af børnegruppen som muligt. Vores aktiviteter skal derfor også udvikles ud fra hvilken børnegruppe vi har.

Vi vil være bevidste om "blomsten" fra nye styrkede lærerplaner, så vi hele tiden kan holde os selv op på at komme hele vejen rundt fagligt. Ikke sagt at vi arbejder med alle delelementer hele tiden, men at vi bruger det som arbejdsredskab til at vurdere hvilken børnegruppe vi har og hvilke emner der er vigtige at arbejde med set ud fra dette. Vi kan have ekstra fokus på noget i perioder, vurderet ud fra børnegruppens behov.

Samarbejde med forældre om børns læring

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Vi har i huset løbende kontakt til forældrene hver dag. Vi fortæller om barnets dag i det omfang der er tid til det. Er der emner som tager lidt længere tid at tale om, vil der altid være mulighed for at lave et møde med os. Dette møde kan både forældre og personale tage initiativ til.

Vi bruger opslagstavlerne til, at videregive alt den information vi kan omkring barnets hverdag, hvad vi arbejder med og giver dermed indblik i vores pædagogiske arbejde med børnene. Vi fastholder at læring og udvikling ikke kun sker i institutionen, men også derhjemme. Det er derfor vigtigt med tæt forældresamarbejde så vi er afstemt med hvordan vi arbejder med det enkelte barn.

Vores forældrebestyrelse er en del af forældresamarbejdet. De er også med til at kommunikere ud til alle forældre hvad der sker i huset og hvad der er fokus på.

Ud over dette har vi enkelte forældrearrangementer i løbet af året. Relationsdannelse til forældre er et vigtigt redskab i forhold til, at kunne yde det bedst mulige samarbejde.

Vi arbejder hele tiden på den gode tone og dialog med forældrene. Den svære samtale skal nogle gange tages, men vi skal være meget bevidste om hvordan vi formulerer os. Vi ønsker ikke at konflikter med forældre kommer til at ødelægge barnets muligheder for udvikling. Samtidig er vi opmærksomme på at nogle forældre kan have det bedre med nogle pædagoger end andre.

Vi lægger op til gensidig ærlighed og forståelse i alle situationer, så vi undgår snakken i krogene eller negative følelser.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Vi kigger her på det enkelte barn som er i en udsat position. Der kan være mange årsager til dette og der er derfor flere faktorer der skal tages i betragtning, når der skal udarbejdes handleplaner for det enkelte barn. Vi vurderer kognitiv, sproglig og social udvikling, samt kigger på barnets alder og nærmeste udviklingszone. Nogle børn har måske brug for små grupper for at kunne udvikle sig mest optimalt mens andre måske har brug for konkreter som billedkort m.m.

Vi hjælper, støtter og guider disse børn i deres fællesskaber med de andre børn så de ikke føler sig alene og vi tager udgangspunkt i det enkelte barn, når der skal sættes leg og aktiviteter i gang.

Vi guider hele børnegruppen i dannelse og sociale kompetencer, så de lærer at omgås andre mennesker, der ikke ligner dem selv, med respekt og anerkendelse. Vi har stor forståelse for at ikke alle børn kan have kemi sammen, men man skal opføre sig ordentligt overfor alle alligevel. Her omkring har vi også et stort forældre samarbejde, da meget opdragelse, dannelse og pli også skal komme hjemmefra. Vi skal i et ligestillet samfund have respekt og forståelse for hinanden.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

Efter sommerferien vil de store børn få større krav stillet. De skal til at lære at tørre sig selv på toilettet, kunne tage tøj på og af selv og spise madpakker og rydde op efter sig selv uden voksen indblanding. I månederne op til skolestart, laver vi skolebørnsaktiviteter som er skræddersyet til den børnegruppe vi har. Det kan være at vi leger skole som giver dem indblik i hvad en skoledag er, det kan være cykelture hvor de skal forholde sig til motorik og trafik, det kan være udflugter og meget mere. Vi prøver at give dem en forståelse for hvad der venter dem på den anden side af sommerferien, heri også dannelse og pli i forhold til reglerne i skolen (række hånden op, sidde stille uden at forstyrre de andre, overholde tiden i frikvarter o.s.v.)

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vi er ofte på tur med børnegrupperne. Dette kan være til biblioteket, i skoven, til stranden m.m. Endvidere bliver der tænkt på læring og særlige oplevelser på disse ture (statue og skulptur jagt, pynte juletræ ved lokale forretninger, trafikikkerhed, besøg ved plejehjem, kendskab til byen m.m.)

Vi har en bus tilknyttet børnehaven som også åbner muligheder for længere ture, så det ikke kun er nærmiljøet der dannes kendskab til.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal indtages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Dette skal vurderes ud fra børnenes perspektiv for eksempel igennem børneinterviews eller andre former for samtaler med børnene.

Ved de helt små, laves der iagttagelser af, hvordan børnene trives, om rummet er indrettet så det passer aldersgruppen og om legetøjet passer til alderstrin og aktiviteter. der lægges i alle grupper op til at pædagogerne udfordrer, stimulerer og skaber nysgerrighed.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Igen er det vigtigt at finde det enkelte barns nærmeste udviklingszone. Vores læringsmiljø byder på meget alsidige aktiviteter, så der er mulighed for både fordybelseslege, konstruktionslege, fysisk udfoldelse og videnslæring. Det indbyder til at børnene bliver nysgerrige, får lov at bruge deres fantasi og får mulighed for mange forskellige lege og aktiviteter. Pædagerne skal være bevidst om at nå hele rundt om alle elementer i de 6 læreplanstemaer. Det betyder at planlagte aktiviteter skal tilrettelægges efter børnenes udviklingszone, børnenes interesser og de fastlagte indsatsområder hvis vi skal give alle børn mulighed for personlig udvikling.

Vi skal skabe et læringsmiljø (stuerne) som indbyder til at børnene bliver motiveret og får gåpåmod til at lære. Vi skal være med til at skabe nysgerrighed og motivation igennem legetøj, kreative redskaber, farver og billeder på væggene, bøger m.m. Der skal være noget for enhver smag.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Der er i vores læringsmiljø muligheder for både at lave store og små fællesskabsgrupper med børnene. Vi styrker de gode venskaber men også det at have respekt og anerkendelse for dem man ikke leger så meget med. Vi arbejder med antimobning, venskaber, konfliktløsning, empati og adfærd sammen med børnene i alle aldersgrupper.

Vi har forskellige kulturer og sociale lag i vores institution og her arbejder vi på at alle er ligestillet uanset køn, kultur og alder. Det gøres igennem samlingsstunder, rollelege, lege der styrker fællesskabet og fælles aktiviteter m.m. Vi kan både sætte børn sammen som har gode fællesskaber med hinanden, men også sætte dem sammen som ikke har det, for at de kan lære hinanden bedre at kende og derigennem opnå større respekt og forståelse for forskelligheder. De store kan for eksempel også få det ansvar at de skal hjælpe de mindre med nogle ting så man på kryds af alder også lærer hinanden at kende og får forståelse for hinanden.

Leg i løbet af dagen er en stor faktor for børnenes fællesskaber og sociale udvikling. Vi opfordrer til, at man tager hinanden med i de lege der er og ikke holder nogen udenfor. Dog kan lege også blive ødelagt af forstyrrelser, så vi arbejder også med børnene om, at kunne afvise på en respektfuld måde så ingen føler sig udenfor. Ligeledes tages der hensyn til antal børn i legen. 8 børn omkring en bilbane kan måske skabe konflikter og mindre plads til fordybelse. Den voksne kan her skabe en ny bilbane og dele gruppen op både for at reducere konflikter men også for at styrke fællesskaber i mindre grupper.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtiltagelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Sprogudvikling skabes hele dagen i institutionen. Vi er meget bevidste om at sætte ord på ting. "vil du give mig den blå blyant" frem for " giv mig lige den der". Vi italesætter rigtig meget så børnene får en så stor tilgang til så mange ord som muligt.

Vi laver gentagne projekter og aktiviteter med fokus på sprog. For eksempel emner om farver, tal, dyr, sange m.m. så børnenes indlæring bliver styrket. Det hele er selvfølgelig tilpasset alder og udvikling.

Vi bruger opslagstavlerne til at kommunikere ud til forældrene hvad vi arbejder med, så de også har mulighed for at snakke med deres børn derhjemme om dette og derigennem styrke børnenes sprog.

Vi laver dialogisk læsning så børnene kan blive nysgerrige og stille spørgsmål.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vi sørger for at der er aktiviteter på stuen og udenfor til alle former for kropslig læring. Vi har kombinationer af blødt og hårdt legetøj. Der er tæpper og madrasser der kan bruges til forskellige lege. Vi har temabaseret legetøj og der er mulighed for både stille og vilde aktiviteter.

Udover at de fysiske rammer er bygget op til kropslig læring, sætter vi også aktiviteter i gang der har med dette at gøre. Det kan være motoriske lege, sanglege med instrumenter, bold lege, sanseaktiviteter, rollelege og ture ud af huset i forskellige miljøer.

Der er mulighed for at børnene kan deles i mindre grupper, så man også kan imødekomme de enkeltes behov for kropslig læring.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vi er så heldige at vi har rigtig meget natur omkring os. Vi har skov og strand og vi har marker i nærheden. Alt inden for rækkevidde så selv de små har muligheden for at komme derhen. Vi bruger ofte naturen der er omkring os, men er samtidig også meget på vores egen legeplads hvor naturen og årets gang kan opleves. Vi bruger ofte dyrebøger når vi undersøger naturen som kan skabe nysgerrighed, viden og respekt for naturen. Vi har ind imellem temaaktiviteter der omhandler naturen.

Når vi oplever noget i naturen med børnene som de undre sig over, griber vi gerne deres initiativ og tager deres undren med hjem i institutionen. Her kan vi gå på opdagelse i deres spørgsmål og undren (hvor kommer regnbuen fra, hvordan laver edderkopper spind eller måske så simpelt som at se på en bille løbe rundt). Vi kan hente inspiration på biblioteket om de forskellige emner hvis der er brug for det og lave nogle planlagte aktiviteter hvorved vi går i dybden med et valgt emne. (genskabe regnbuen i et akvarium, se en edderkop lave spind i et terrarium eller lade billen løbe rundt i en skål så alle kan se) Der bruges også Ipad hvor vi kan finde en bestemt fugl vi har set eller læse om regnormen o.s.v.

Igen kan vi kommunikere ud til forældrene på tavlerne hvad vi har gang i og derved få dem til også at snakke med børnene hjemme. Dette resultere som regel i flere spørgsmål og så har vi lidt mere at arbejde med.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vi har som sagt forskellige kulturer i huset og sociale forskelligheder. Vi er meget optaget af ligestilling, betydende at alle behandles lige uanset kultur, social status, ressourcer og alder. Vi lægger ikke skjul på at vi alle er forskellige. Ofte er det i samlinger vi snakker om hvordan vi behandler hinanden og derved får en fælles forståelse, dannelse og respekt. Det er ikke en kamp om hvem der har den rigtige religion, men en forståelse for hvilke gode ting der er i dem. Det er ikke en kamp om hvem der har det bedste legetøj med om fredagen men en forståelse for hvad vi hver især lægger værdi og mening i, for at nævne få eksempler. Idéen er at vi alle har noget at byde på som mennesker og at vi alle har værdi og at vi skal respekterer hinandens forskelligheder, værdier og holdninger.

Vi fejre højtiderne i året og ved at gøre dette, kan det give mange gode snakke omkring kultur, religion og forskellighed som er utrolig spændende for både personale og børn. Vi får her mulighed for at lærer noget om hvad andre folk der ikke har danske traditioner gør og det giver fællesskab og gensidig respekt børnene imellem at lære disse ting om hinanden.

Det er ikke sikkert vi har et svar på det børnene vil spørge os om i disse sammenhænge, men det kan give anledning til mange gode snakke og få børnene til at undre sig og finde deres eget standpunkt i livet, som er en del af deres identitetsdannelse.

Vi har i institutionen fokus på aktiviteter der omhandler musik og drama/teater. Dette kan styrke børnene til at kunne udtrykke sig bedre både igennem musik, sprog og kropssprog.

Vi bruger også nærmiljøet i forhold til at give børnene indsigt i kunst, land/by og hav. De kan her lærer en masse om det område de vokser op i og historien bag mange ting, som for eksempel forskellige skulpturer, havnens funktion, pynt i gaderne til højtider m.m.

Evalueringsskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringsskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringsskultur som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv.

Vi har vedtaget, at vi har de nye styrkede lærerplaner som fast punkt til hvert personalemøde. Her kan vi holde fast i aftaler, lave nye aftaler, evaluere vores pædagogik og holde status samt videreudvikle vores fokus på læreplanerne.

Vi arbejder også med en evalueringsskultur på de enkelte stuer, da noget arbejde er vigtigt for hele huset mens andre opgaver er placeret eller aftalt stuevis.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

Læreplanen kommer på dagsordenen til pædagogisk dag som bliver planlagt på personalemøderne. Her vil vi hvert andet år gennemgå læreplanerne og rette dem til så de passer til huset, personalet og børnegrupperne.

Her kan I finde yderligere inspiration til arbejdet med den pædagogiske læreplan

Til at understøtte og inspirere jeres videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – kan findes på www.emu.dk/dagtilbud

Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.

Redskab til forankringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan I kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.

Film introducerer indholdet i og illustrerer hovedpointer fra publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan*.

Forskellige tematiske materialer dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluerende pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.

Der offentliggøres løbende nye temaer.

Alle materialer kan findes på www.emu.dk/dagtilbud

[Pædagogisk læreplan](#)

© 2019
Danmarks Evalueringsinstitut og
Børne- og Socialministeriet

Citat med kildeangivelse er tilladt

Design: BGRAPHIC

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET